EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 19.6.2024.
COM(2024) 613 final

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o ekonomskim, socijalnim, strukturnim i proračunskim politikama te politikama zapošljavanja Cipra

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 613 final}

Preporuka za

PREPORUKU VIJEĆA

o ekonomskim, socijalnim, strukturnim i proračunskim politikama te politikama zapošljavanja Cipra

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97[1], a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenog 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža[2], a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća[3] kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom za oporavak i otpornost pruža se financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima EU-a. Njime se, u skladu s prioritetima europskog semestra, doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Mehanizmom se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju,

[1] SL L 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj

[2] SL L 306, 23.11.2011., str. 25., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj

[3] Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj

poboljšanju teritorijalne kohezije unutar EU-a i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(2) Uredba o planu REPowerEU[4] donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti EU-a o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time bi se doprinijelo energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u EU-u, dok bi se istodobno postiglo povećanje uvođenja energije iz obnovljivih izvora, kapaciteta za skladištenje energije i energetske učinkovitosti. Cipar je u svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost dodao novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirao ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

(3) Komisija je 16. ožujka 2023. objavila komunikaciju „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”[5] na kojoj će se temeljiti donošenje odluka o politikama i okvirni uvjeti za povećanje rasta. U toj se komunikaciji definira devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. Među njima se pristup privatnom kapitalu, istraživanje i inovacije, obrazovanje i vještine te jedinstveno tržište ističu kao najvažniji prioriteti politika za reforme i ulaganja kojima će se rješavati sadašnji problemi produktivnosti i jačati dugoročna konkurentnost EU-a i njegovih država članica. Nakon te komunikacije Komisija je 14. veljače 2024. objavila Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti[6]. U tom izvješću detaljno se opisuju konkurentske prednosti i izazovi jedinstvenog europskog tržišta i prate godišnja kretanja u skladu s utvrđenih devet pokretača konkurentnosti.

(4) Komisija je 21. studenog 2023. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2024.[7], čime je označen početak ciklusa europskog semestra 2024. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 22. ožujka 2024. prioritete tog pregleda na temelju četiri dimenzije konkurentne održivosti. Komisija je 21. studenog 2023. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2024., u kojem je Cipar utvrđen kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je istog dana donijela i mišljenje o nacrtu proračunskog plana Cipra za 2024. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja, koju je Vijeće donijelo 12. travnja 2024., kao i Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2024., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava i koji je Vijeće donijelo 11. ožujka 2024.

(5) EU-ov novi okvir gospodarskog upravljanja stupio je na snagu 30. travnja 2024. Taj okvir obuhvaća novu Uredbu Europskog parlamenta i Vijeća (EU) 2024/1263 o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97. Obuhvaća i izmijenjenu Uredbu (EZ) br. 1467/97 o provedbi postupka u slučaju prekomjernog

---

4 Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1.), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

deficita i izmijenjenu Direktivu 2011/85/EU o proračunskim okvirima država članica[8]. Ciljevi su novog okvira održivost javnog duga te održiv i uključiv rast koji će se postići postupnom fiskalnom konsolidacijom, reformama i ulaganjima. Okvir potiče odgovornost na nacionalnoj razini i više je usmjeren na srednjoročno razdoblje i na djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica trebala bi Vijeću i Komisiji dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan. Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni planovi sadržavaju fiskalne i investicijske obveze i obveze pojedine države članice u pogledu reformi te obuhvaćaju četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje planiranja, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog postupka. Kretanje neto rashoda[9] u nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima trebalo bi biti u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2024/1263, uključujući zahtjeve da se dug opće države uvjerljivo smanjuje ili nastavi uvjerljivo smanjivati najkasnije do kraja razdoblja prilagodbe odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % BDP-a, a da se državni deficit u srednjoročnom razdoblju smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz Uredbe (EU) 2024/1263, razdoblje prilagodbe može se produljiti za najviše tri godine. Države članice trebale bi osigurati sudjelovanje nacionalnih parlamenata i savjetovati se s neovisnim fiskalnim institucijama, socijalnim partnerima i drugim relevantnim nacionalnim dionicima, prema potrebi. Komisija će radi potpore u izradi tih planova [21. lipnja] 2024. državama članicama dostaviti smjernice o sadržaju planova i naknadnih godišnjih izvješća o napretku koje će trebati dostaviti i, u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) 2024/1263, tehničke smjernice o fiskalnim prilagodbama (referentne smjerove kretanja i tehničke informacije, ovisno o slučaju). Države članice trebale bi do 20. rujna 2024. dostaviti svoje srednjoročne fiskalno-strukturne planove, osim ako država članica i Komisija postignu dogovor o produljenju tog roka za razumno razdoblje.

(6) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2024. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma za oporavak i otpornost. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020., 2022. i 2023. i dalje su jednako relevantne i za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Cipar je 17. svibnja 2021. Komisiji dostavio svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost,

---

[8] Uredba Vijeća (EU) 2024/1264 od 29. travnja 2024. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1467/97 o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) i Direktiva Vijeća (EU) 2024/1265 od 29. travnja 2024. o izmjeni Direktive 2011/85/EU o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

[9] Neto rashodi kako su definirani u članku 2. Uredbe Vijeća (EU) 2024/1263 od 29. travnja 2024. (SL L 2024/1263, 30.4.2024. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). Neto rashodi znači državni rashodi bez i. izdataka za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost te vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 28. srpnja 2021. donijelo Odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra[10], koja je izmijenjena 8. prosinca 2023. u skladu s člankom 18. stavkom 2. Uredbe (EU) 2021/241 radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu te radi uključivanja poglavlja o planu REPowerEU[11]. Isplata obroka ovisi o odluci Komisije, koja se donosi u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, da je Cipar u zadovoljavajućoj mjeri ostvario relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Pretpostavlja se da su ključne etape i ciljne vrijednosti u zadovoljavajućoj mjeri postignute ako dotična država članica nije ukinula mjere.

(8) Cipar je 30. travnja 2024. dostavio svoj nacionalni program reformi za 2024. i svoj Program stabilnosti za 2024., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1466/97. U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2024. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Cipra o ostvarenom napretku u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(9) Komisija je 19. lipnja 2024. objavila Izvješće za Cipar za 2024.[12] U njemu je ocijenjen napredak Cipra u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2023. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Cipra. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Cipra u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva EU-a u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju UN-ovih ciljeva održivog razvoja.

(10) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Cipar u skladu s člankom 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011. Glavni zaključci službi Komisije o ocjeni makroekonomskih slabosti za Cipar za potrebe te uredbe objavljeni su u ožujku 2024.[13]. Komisija je 19. lipnja 2024. zaključila da u Cipru postoje makroekonomske neravnoteže. Primjerice, u Cipru su prisutne slabosti u vezi s privatnim, državnim i vanjskim dugom, koje su se općenito smanjile, ali su i dalje relevantne, dok se visoki deficit tekućeg računa dodatno povećao. Udjeli duga kućanstava i nefinancijskih poduzeća u BDP-u nastavili su se smanjivati, ali su i dalje visoki. Međutim, korporativni i vanjski dug uvećani su za dug subjekata posebne namjene, koji predstavljaju ograničen rizik za domaće gospodarstvo. Visoka razina neprihodonosnih kredita koje drže banke znatno se smanjila posljednjih godina, uključujući 2023., a očekuje se da će servisiranje neprihodonosnih kredita od strane društava za kupoprodaju potraživanja pridonijeti daljnjem smanjenju privatnog duga. Međutim, zbog strožih financijskih uvjeta vjerojatno će se povećati pritisak na visokozadužena kućanstva i poduzeća. Udio državnog duga u BDP-u brzo se smanjuje, a predviđa se da će Cipar održati proračunske suficite ove i sljedeće godine, što će potaknuti daljnja smanjenja udjela duga. Visok deficit tekućeg računa dodatno se povećao 2023., uglavnom zbog stalne

[10] Provedbena odluka Vijeća od 20. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra (10686/2021).

[11] Provedbena odluka Vijeća od 8. prosinca 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 20. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Cipra (15571/2023).

[12] SWD(2024) 613 final.

[13] SWD(2024) 81 final.

snažne domaće potražnje i repatrijacije dobiti. Očekuje se da će ove i sljedeće godine ostati visok. Vrlo negativna neto međunarodna investicijska pozicija prošle se godine nije poboljšala i očekuje se njezino pogoršanje ako se znatno ne poboljša tekući račun. Poduzete su opsežne mjere politike kako bi se uklonile utvrđene slabosti. Očekuje se da će potpuna i pravodobna provedba plana za oporavak i otpornost i daljnje mjere pridonijeti povećanju izvoza i smanjenju prekomjernog oslanjanja na uvoz nafte.

(11) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat[14], suficit opće države u Cipru se s 2,7 % BDP-a u 2022. povećao na 3,1 % BDP-a u 2023., dok je dug opće države pao s 85,6 % BDP-a krajem 2022. na 77,3 % BDP-a krajem 2023.

(12) Vijeće je 12. srpnja 2022. preporučilo[15] da Cipar poduzme mjere čiji je cilj osigurati da rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bude u skladu s općim neutralnim smjerom politike[16], uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Cipru je preporučeno da prilagodi postojeću potrošnju u skladu s razvojem situacije. Cipru je preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova Unije. Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike[17] bio je u 2023. ekspanzivan (1 % BDP-a), u kontekstu visoke inflacije. Rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) imao je u 2023. uglavnom neutralan učinak od 0,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjeni trošak ciljanih hitnih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,1 % BDP-a. To uključuje i više troškove pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine (za 0,2 % BDP-a). Rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. bio je u skladu s preporukom Vijeća. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima drugih fondova EU-a iznosili su 1,3 % BDP-a u 2023. Ulaganja koja financira država iznosila su 3,2 % BDP-a u 2023., što je povećanje od 1,3 postotna boda u odnosu na 2022. Cipar je financirao dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a. Financirao je javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju i energetsku sigurnost, kao što su ulaganja u postavljanje toplinske izolacije i fotonaponskih sustava u zgradama javnog sektora, energetsku obnovu velikog broja vatrogasnih postaja u gradskim i ruralnim područjima, nadogradnju kapaciteta relevantnih ciparskih tijela za zaštitu od požara i za jačanje zaštite od rizika kojima su izloženi građani, infrastruktura i šume, digitalizaciju ključnih radnih postupaka u nizu

---

14 Eurostat-Euro Indicators (Pokazatelji za europodručje), 22.4.2024.

15 Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2022., *SL C 334, 1.9.2022., str. 104*.

16 Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2024. procjenjuje se da će srednjoročni potencijalni rast proizvodnje Cipra u 2023., koji se koristi za mjerenje smjera fiskalne politike, iznositi 8,5 % u nominalnom smislu, na temelju prosječne desetogodišnje stope potencijalnog realnog rasta i deflatora BDP-a za 2023.

17 Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna EU-a. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda (i isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19) te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije.

ministarstava i službi središnje državne uprave te širenje e-prijava za potrebe planiranja i izdavanja građevinskih dozvola, što se djelomično financira sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost i drugih fondova EU-a.

(13) Glavna predviđanja iz Programa stabilnosti za 2024. mogu se sažeti kako slijedi. U makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije predviđa se rast realnog BDP-a od 2,9 % u 2024. i 3,1 % u 2025. i inflacija mjerena HIPC-om od 2,5 % u 2024. i 2,0 % u 2025. Očekuje se da će se suficit opće države smanjiti na 2,9 % BDP-a u 2024. i na 2,8 % BDP-a u 2025. te da će se udio duga opće države u BDP-u povećati na 70,6 % do kraja 2024. i na 65,5 % do kraja 2025. Nakon 2025. predviđa se da će se suficit opće države smanjiti na 2,6 % BDP-a u 2026. i na 2,1 % BDP-a u 2027. Stoga se planira da će saldo opće države tijekom trajanja Programa ostati ispod referentne vrijednosti deficita od 3 % BDP-a. Osim toga, predviđa se da će se udio duga u BDP-u nakon 2025. smanjiti na 59,2 % BDP-a u 2026. i na 54,2 % BDP-a u 2027.

(14) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se realni BDP povećati za 2,8 % u 2024. i za 2,9 % u 2025., a inflacija mjerena HIPC-om iznositi 2,4 % u 2024. i 2,1 % u 2025.

(15) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni suficit od 2,9 % BDP-a u 2024. i smanjenje udjela duga opće države u BDP-u na 70,6 % do kraja 2024. Na temelju Komisijinih procjena predviđa se da će u 2024. smjer fiskalne politike biti neutralan (0,0 % BDP-a).

(16) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će se u 2024. bespovratnom potporom (bespovratna sredstva) iz Mehanizma za oporavak i otpornost financirati rashodi u iznosu do 0,7 % BDP-a, u odnosu na 0,3 % BDP-a u 2023. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost omogućit će visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo i dug opće države Cipra. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će u 2024. rashodi financirani zajmovima iz Mehanizma za oporavak i otpornost iznositi 0,2 % BDP-a, u odnosu na 0,0 % BDP-a u 2023.

(17) Vijeće je 14. srpnja 2023. preporučilo[18] da Cipar u 2024. održi dobru fiskalnu poziciju. Države članice bile su pozvane da pri izvršenju svojih proračuna za 2023. i izradi nacrta proračunskih planova za 2024. vode računa o tome da će Komisija na temelju podataka o realizaciji za 2023. Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu._Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024., predviđa se da će strukturni saldo Cipra iznositi 2,1 % BDP-a u 2024., u odnosu na 1,8 % u 2023., što je više od njegova srednjoročnog proračunskog cilja za strukturni saldo od 0 % BDP-a. To je u skladu s preporukom Vijeća.

(18) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Cipar u 2023. i 2024. što prije postupno ukine hitne mjere energetske potpore koje su na snazi. Vijeće je dodatno utvrdilo da bi Cipar, budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, trebao osigurati da budu usmjerene na zaštitu ranjivih kućanstava i poduzeća, fiskalno pristupačne te da potiču smanjenje potrošnje energije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024., neto proračunski trošak[19] hitnih mjera

[18] Preporuka Vijeća od 14. srpnja 2023. o Nacionalnom programu reformi Cipra za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Cipra za 2023., SL C 312, 1.9.2023., str. 116.

[19] Ta vrijednost predstavlja razinu godišnjeg proračunskog troška tih mjera, uključujući prihode i rashode i, ovisno o slučaju, isključujući prihode od poreza na neočekivanu dobit dobavljača energije.

energetske potpore u 2023. procijenjen je na 0,4 % BDP-a, a predviđa se da će iznositi 0,3 % u 2024. i 0,0 % u 2025. Konkretno, pretpostavlja se da će se niže trošarine za naftne proizvode i subvencije za račune za električnu energiju u 2024. i dalje primjenjivati, ali se očekuje da će se postupno ukinuti do 2025. Ne predviđa se postupno ukidanje hitnih mjera energetske potpore što prije u 2023. i 2024. Postoji rizik da to ne bude u skladu s preporukom Vijeća. Proračunski trošak hitnih mjera energetske potpore usmjerenih na zaštitu ranjivih kućanstava i poduzeća procjenjuje se na 0,0 % BDP-a u 2024. (0,0 % u 2023.).

(19) Osim toga, Vijeće je Cipru preporučilo i da očuva javna ulaganja koja financira država i osigura učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma za oporavak i otpornost i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024., predviđa se da će javna ulaganja koja financira država ostati uglavnom stabilna na 3,1 % BDP-a u 2024. (u odnosu na 3,2 % BDP-a u 2023.). To je u skladu s preporukom Vijeća. Osim toga, očekuje se da će javni rashodi koji se financiraju prihodima iz sredstava fondova EU-a, uključujući bespovratna sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost, ostati stabilni na 1,3 % BDP-a u 2024. To je rezultat veće potrošnje financirane bespovratnim sredstvima iz Mehanizma za oporavak i otpornost u kombinaciji sa smanjenjem drugih bespovratnih sredstava EU-a nakon završetka programskog razdoblja 2014. – 2020. za strukturne fondove EU-a, za koje su sredstva bila dostupna do 2023.

(20) Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze i uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni suficit od 2,9 % BDP-a u 2025. Predviđa se da će do kraja 2025. doći do smanjenja udjela duga opće države u BDP-u na 65,4 %. Razborita fiskalna politika trebala bi doprinijeti i jačanju vanjske pozicije.

(21) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) i kriterijem 2.2. iz Priloga V. Uredbi (EU) 2021/241, plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i trebaju se provesti do 2026. Očekuje se da će pomoći da se djelotvorno odgovori na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku, brz nastavak djelotvorne provedbe plana, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Cipra zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. Kako bi se obveze iz plana izvršile do kolovoza 2026., ključno je da Cipar nastavi provedbu reformi i ubrza ulaganja, poduzme mjere za otklanjanje problema novih kašnjenja i istodobno osigura snažan administrativni kapacitet.

(22) U skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Cipar u okviru preispitivanja fondova kohezijske politike u sredini programskog razdoblja treba do ožujka 2025. preispitati svoj program, uzimajući u obzir, među ostalim, izazove utvrđene u preporukama koje su mu upućene 2024., kao i u svojem nacionalnom energetskom i klimatskom planu. To preispitivanje osnova je za konačnu dodjelu financijskih sredstava EU-a uključenih u program. Cipar je ostvario napredak u provedbi kohezijske politike i europskog stupa socijalnih prava, no još su prisutni određeni izazovi te i dalje postoje socioekonomske razlike između urbanih i neurbanih područja. Ključno je ubrzati provedbu programa kohezijske politike. Važno je osigurati i administrativne kapacitete tijela lokalne uprave za potrebe provedbe ciparske zakonodavne reforme u lokalnoj upravi, koja je planirana za lipanj 2024. Prioriteti koji su dogovoreni u programu „Thalia” i dalje su relevantni. Za ostvarenje zelene tranzicije ključni su veća upotreba

energije iz obnovljivih izvora, rješenja za skladištenje, veća energetska učinkovitost i gradski prijevoz. Radi usklađivanja s Direktivom o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda potrebno je poboljšati upravljanje vodama, a posebno pročišćavanje otpadnih voda. Napredak prema kružnom gospodarstvu u gospodarenju otpadom i dalje je ključan, stoga je potrebno poboljšati recikliranje i smanjiti količinu otpada. Trebalo bi nastaviti ulaganja za uključivanje na tržište rada i socijalnu integraciju ranjivih skupina. I dalje su važne primjena individualnih računa za učenje i provedba europskog jamstva za djecu. I dalje je prioritet i ulaganje u kvalitetne i cjenovno pristupačne usluge dugotrajne skrbi i socijalno stanovanje. Uz to, trebalo bi nastaviti raditi na rješavanju problema energetskog siromaštva i razvoju socijalne ekonomije. U okviru preispitivanja programa kohezijske politike Thalia sredinom provedbenog razdoblja potrebno je posvetiti dodatnu pozornost potrebama u području sprečavanja i pripravnosti na rizike klimatskih promjena. Cipar može iskoristiti i inicijativu Platforma za strateške tehnologije za Europu za podupiranje svoje energetske tranzicije čistim i resursno učinkovitim tehnologijama, uključujući tehnologije s nultom neto stopom emisija.

(23) Osim gospodarskih i socijalnih izazova obuhvaćenih planom za oporavak i otpornost i drugim fondovima EU-a Cipar se suočava s nekoliko dodatnih izazova koji se odnose na upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu, obrazovne ishode i neusklađenost vještina s potrebama tržišta rada, uvođenje obnovljivih izvora energije, širenje i nadogradnju elektroenergetske mreže te prilagodbu klimatskim promjenama.

(24) Konkurentno poslovno okruženje koje dobro funkcionira ključno je za gospodarsku učinkovitost i rast. Upravljanje poduzećima u državnom vlasništvu u Cipru nije u potpunosti u skladu s međunarodnim standardima. Posljednjih godina uvedene su neke mjere politike za poboljšanje financijskog nadzora javnih subjekata, ali nepostojanje potpune evidencije i obveze redovitog izvješćivanja otežava djelotvorno praćenje uspješnosti i planiranje poduzeća u državnom vlasništvu. Nadalje, važni aspekti korporativnog upravljanja, kao što su imenovanje odbora na temelju zasluga, politika vlasništva, upravljanje koje se temelji na uspješnosti te transparentnost i odgovornost za financijsku uspješnost, i dalje su nedostatni. U tom kontekstu brinu kvaliteta i cijene usluga u sektorima u kojima dominiraju poduzeća u državnom vlasništvu, kao što je sektor električne energije.

(25) Vrlo slabi rezultati Cipra u istraživanju Programa za međunarodnu procjenu učenika (PISA) za 2022. pokazuju da je nezadovoljavajuća razina osnovnih vještina (pismenost, numerička pismenost i znanost) veliki problem. Unatoč odgovarajućim formalnim kvalifikacijama nastavnog osoblja kontinuirano osposobljavanje nastavnika (uključujući metode poučavanja i učenja koje se temelje na kompetencijama) nije dovoljno. Većina kandidata za nastavnike 2021. nije položila ispit potreban za njihovo imenovanje. Obrazovni sustav nije dovoljno ocijenio ni prilagodio obrazovne resurse potrebama učenika, što je nužno za razvoj ključnih kompetencija. Vještine su sve manje usklađene s potrebama tržišta rada, a sudjelovanje u programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja i dalje je znatno niže od prosjeka EU-a. Niska stopa sudjelovanja u programima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja povezana je s njihovim ograničenim kapacitetima i manjkom privlačnosti jer se većina ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje nalazi u urbanim područjima (što otežava upis učenicima koji žive u ruralnim područjima), a većina učenika preferira upis u tercijarno obrazovanje. Obrazovanje odraslih ima ograničen potencijal za ispravljanje tog stanja jer je udio odraslih osoba (u dobi od 25 do 64 godine) koje su sudjelovale u obrazovanju u prethodnih 12 mjeseci 2022. iznosio 28,3 % (u odnosu na 39,5 % u EU-

u). To je znatno smanjenje u odnosu na udio od 44,8 % zabilježen u 2016. i ugrožava potencijal Cipra za poboljšanje gospodarske konkurentnost.

(26) Unatoč velikim koracima poduzetima radi bržeg uvođenja obnovljivih izvora energije, i dalje postoje znatni izazovi. U kombinaciji izvora električne energije Cipra udio energije iz obnovljivih izvora iznosio je 2022. samo 17 %. To je i dalje znatno ispod cilja od 31,5 % proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora do 2030. koji je Cipar naveo u nacrtu nacionalnog energetskog i klimatskog plana. Zbog oslanjanja na naftne derivate, koji se u cijelosti uvoze i pokrivaju više od 80 % energetskih potreba, Cipar je i dalje osjetljiv na fluktuacije globalnih cijena energije. I dalje je problematično pitanje modernizacije i proširenja postojeće elektroenergetske mreže kako bi se omogućilo uvođenje obnovljivih izvora energije. Cipar se suočava sa znatnim preprekama u vezi s kratkoročnim kapacitetom svoje elektroenergetske mreže za potrebe prilagodbe većem korištenju obnovljivih izvora energije, što uzrokuje česte nestašice. To je jasno vidljivo iz službenih podataka ciparskog energetskog regulatornog tijela. Do kraja studenog 2023. ciparski sustav imao je operativna postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora s ukupnim kapacitetom od 782,57 MW (od toga 157,50 MW za energiju vjetra, 625,93 MW fotonaponskih sustava i 9,15 MW za energiju iz biomase). Istodobno je nadležno tijelo izdalo građevinske dozvole za kapacitet od ukupno 2 383 MW u okviru projekata energije iz obnovljivih izvora. Sveobuhvatnom strategijom za skladištenje energije mogla bi se povećati fleksibilnost i stabilnost opskrbe te smanjiti troškovi povećanja i smanjenja proizvodnje u konvencionalnim elektranama.

(27) U izgradnji otpornosti na klimatske promjene Cipar se suočava s nizom izazova, kao što su slab institucionalni okvir za prilagodbu klimatskim promjenama i manjak održivih praksi upravljanja vodama za potporu otpornosti poljoprivrede. Unatoč izraženoj osjetljivosti zemlje na klimatske promjene nacionalne politike i mjere prilagodbe nisu dovoljno razvijene. Cipar trpi zbog niskih razina padalina i visokih temperatura i to doprinosi najvišoj zabilježenoj razini nestašice vode u EU-u. Iako su mu na raspolaganju sve učinkovitiji sustavi navodnjavanja, ciparski poljoprivredni sektor i dalje ima najvišu stopu potrošnje vode zbog znatnog gubitka vodnih resursa u nedostatnim mrežama za distribuciju i skladištenje. Nadalje, ciparski poljoprivredni sektor već se suočava s posljedicama klimatskih promjena, što uključuje degradaciju tla i dezertifikaciju, zbog čega se smanjuje prinos usjeva. Sve je presudnije učinkovito upravljanje i skladištenje vode te preusmjeravanje na usjeve koji je učinkovito koriste. Stanje se pogoršava zbog antropogenog pritiska na staništa i ekosustave, posebno u obalnim područjima. Trenutačni pristup Cipra prilagodbi klimatskim promjenama i dalje je uglavnom neobvezujući. Stoga je potrebno poboljšati institucionalne aranžmane za jačanje otpornosti na klimatske promjene i dugoročne konkurentnosti.

(28) Imajući u vidu blisku povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2024. državama članicama europodručja preporučilo da mjere za provedbu preporuke o ekonomskoj politici europodručja poduzmu i u okviru svojih planova za oporavak i otpornost. Za Cipar, preporuke 1., 2., 3. i 4. doprinose provedbi prve, druge, treće i četvrte preporuke za europodručje.

(29) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i njezine zaključke o postojanju neravnoteža, preporuke na temelju članka 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporuci 1. u nastavku. Politike iz preporuke 1. doprinose uklanjanju slabosti koje se odnose na javni i vanjski dug. Politike iz preporuke 4. doprinose provedbi preporuke 1. smanjenjem potražnje za uvozom energije, a time i jačanjem

vanjske bilance. Preporuka 1. doprinosi uklanjanju neravnoteža i provedbi preporuke za europodručje, u skladu s uvodnom izjavom 28.

PREPORUČUJE da Cipar u 2024. i 2025. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Pravodobno dostaviti srednjoročni fiskalno-strukturni plan. U skladu sa zahtjevima reformiranog Pakta o stabilnosti i rastu, u 2025. ograničiti rast neto rashoda[20] na stopu koja je u skladu s uvjerljivim smanjenjem duga opće države u srednjoročnom razdoblju i poštovanjem referentne vrijednosti deficita od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom.

2. Jačati administrativni kapacitet za upravljanje planom za oporavak i otpornost, ubrzati ulaganja i održati dinamiku u provedbi reformi. Izbjeći nova kašnjenja kako bi se omogućila kontinuirana, brza i djelotvorna provedba plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, i tako osigurati završetak reformi i ulaganja do kolovoza 2026. Ubrzati provedbu programa kohezijske politike. U okviru njegova preispitivanja u sredini razdoblja, i dalje se baviti dogovorenim prioritetima, poduzeti mjere kako bi se bolje odgovorilo na potrebe u području sprečavanja i pripravnosti na rizike klimatskih promjena te radi poboljšanja konkurentnosti razmatrati mogućnosti koje pruža inicijativa Platforma za strateške tehnologije za Europu.

3. Povećati konkurentnost gospodarstva ubrzavanjem rada na poboljšanju upravljanja poduzećima u državnom vlasništvu u skladu s međunarodnim standardima i daljnjim poboljšanjem razine vještina i obrazovnih ishoda. Pojačati kontinuirano osposobljavanje nastavnog osoblja i ukloniti neravnoteže između ponude i potražnje na tržištu rada daljnjim povećanjem kapaciteta i privlačnosti programa strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te poticanjem obrazovanja odraslih.

4. Modernizirati i proširiti mrežu i skladištenje radi prilagodbe povećanju udjela obnovljivih izvora energije. Poboljšati provedbu mjera za prilagodbu klimatskim promjenama usmjeravanjem na poticanje institucionalnog okvira za prilagodbu klimatskim promjenama i provedbu održivih praksi upravljanja vodama u poljoprivredi.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće
Predsjednik

[20] U skladu s člankom 2. stavkom 2. Uredbe (EU) 2024/1263 „neto rashodi” znači državni rashodi bez izdataka za kamate, diskrecijskih mjera na strani prihoda, rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost te jednokratnih i drugih privremenih mjera.